

**Prof. dr Boro Tramošljanin, naučni savjetnik Evropskog defendologija
centra Banja Luka**

ANTINOMIČAN ODNOS IZMEĐU SLOBODE I NASILJA NA PRIMJERU STUDENSKOG POKRETA U BEOGRADU 1968.GODINE

Kada je riječ o relacionom odnosu između slobode i nasilja neophodno je naglasiti da se nalaze u antinomičnom odnosu. Njihovo eklatantno sučeljavanje se manifestovalo u Studentskom pokretu u Beogradu 1968.godine.Promoteri slobode su bili studenti čiji aktivizam je bio usmjeren ka demokratizaciji političkog sistema Jugoslavije.Osim toga njihovo zalaganje je bilo akcentirano i u zahtjevu za socijalnu zaštitu obespravljenih slojeva društva. Naime, u to vrijeme bili smo svjedoci nepravedne socijalne diferencijacije.Ona je imala za posljedicu eliminaciju srednje klase i polarizaciju socijalističkog društva na dva dijametralno suprotna pola, elitu bogatih i gigantsku masu siromašnih lišenih kako stečenih tako i prirodnih prava kao što su pravo na rad, raspodjelu rezultata rada i ličnu slobodu. Sa druge strane, protagonisti nasilja i nihilističkog odnosa prema studentima i profesorima su bili politička birokratija i komunistički režim.Njihovim neprikosnovenim političkim voluntarizmom su proskribovani studenstki skupovi i otpočelo sa političkim procesima i suđenjem studentskim aktivistima među kojima su bili posebno istaknuti: Vladimir Mijanović, Miloš Nikolić, Jelka Kljajić i Danilo Udovički. Zatim je uslijedila zabrana filozofskog časopisa Praxis i rad Korčulanske ljetne škole.Ona je imala svjetsku reputaciju s obzirom da su na njoj svake godine se okupljali eminentni filozofi svijeta i ex Jugoslavije: E.Bloh, J.Habermas, H.Markuze, L.Goldman, Z.Golubović, M.Kangerga, I.Kuvačić, M.Marković, G.Petrović, R.Supek i L.J.Tadić. Indikativno je napomenuti da politički moćnici iz vrha političkog establišmenta Jugoslavije i njenih republika nisu propustili priliku da u „dogmatskoj orkestraciji“(Ž.Derida) demonizuju filozofe praksikovce i Korčulansku ljetnu školu.Illustracije radi to ćemo ilustrovati konkretnim primjerima.

J.B.Tito je filozofe praksikovce proglasio „negatorima ključne uloge radničke klase u socijalističkom društvu i zastupnicima višepartijskog političkog sistema za koje je ESKJ-e ne znači ništa“.

Edvard Kardelj, u svojoj pretencioznosti da u što većoj mjeri ponizi filozofe praksikovce je doslovno rekao da su to „filozofčiči, filozofska piskarala, anarholiberali, lažne demokrate koji hoće čvrstu ruku.“

U svom opozitnom odnosu prema njima najviše je otišao Vladimir Bakarić ne libeći se ni u minimalnoj mjeri. Otvoreno ih je proglasio „profesionalnim antikomunistima koje finansira CIA.“ Zato je predlagao da filozofe praksikovce koji prave diverziju u socijalističkom društvu „treba tući željeznom štanglom po glavi.“ Milentije Popović je ostao upamćen po skandaloznoj izjavi da su filozofi praksikovci „budale koji ne poznaju stvarnost.“ Svoju odioznost prema Korčulanskoj ljetnoj školi je posebno demonstrirao Dušan Vilić kao pukovnik obavještajne službe JNA-e. Lapidarnim riječima je optužio da je „ona u funkciji specijalnog rata i za ideološku indoktrinaciju kao metod neprijateljske subverzivne djelatnosti usmjerene na destrukciju postojećeg ekonomskog i političkog sistema“. A Savka Dapčević Kučar kao politički funkcioner iz Hrvatske je portretirala filozofe praksikovce kao „protupoljećare“ jer su bili usmjereni protiv razvoja, demokratizacije i modernizacije hrvatskog društva.

Njen bliski politički i ideološki istomišljenik Mika Tripalo je klasifikovao filozofe praksikovce „u bivše staljiniste“ uz napomenu da se filozofski časopis Praxis transponovao u „okosnicu političke grupe“ koja ima zadatak da okupi sve one destruktivne elemente koji su nezadovoljni sa stanjem u jugoslovenskom socijalističkom društvu. Uz sve ovo što smo do sada govorili okrutnost komunističke vlasti u Jugoslaviji se manifestovala i time da je ona pod rukovodstvom svemoćnog harizmarha, Josipa Broza Tita, udaljila sa posla osam profesora sa Filozofskog fakulteta u Beogradu proskribovanim da su kvaritelji omladine. No, svi ovi neargumentovani napadi, stigmatizacija studentskog pokreta, ljetne Korčulanske škole, filozofskog časopisa Praxis i brutalno izbacivanje osam pomenutih profesora sa Filozofskog fakulteta u Beogradu je imalo kontraefekat. To se ovaplotilo u podsticanju slobode mišljena i političkog djelovanja kroz studentski pokret koji su bili jasni indikatori nelegalnog i nelegitimnog birokratsko etatističkog modela jugoslovenskog socijalizma oktroisanog od strane vladajuće partije SKJ-e. To će se brzo verifikovati u ogromnim promjenama u svijetu koje su nastupile padom Berlinskog zida i dezintegracijom Sovjetskog Saveza. Tada dolazi do propasti komunizma u Istočnoj Evropi pa i jugoslovenskog komunizma koji se nije mogao održati kao izolovano ostrvo.